

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานของห้องสมุดประชาชน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

GUIDELINE FOR DEVELOPMENT
OF THE PUBLIC LIBRARY ADMINISTRATION
SANPATONG DISTRICT CHIANG MAI PROVINCE

โชติศดรา ใจน้อย และกนอม ปาจา

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานของห้องสมุดประชาชน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

GUIDELINE FOR DEVELOPMENT
OF THE PUBLIC LIBRARY ADMINISTRATION
SANPATONG DISTRICT CHIANG MAI PROVINCE

โชติตารา ใจน้อย และณอม ปาจา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการงานห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง พบว่า ยังขาด การบริหารที่เป็นระบบ บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติ อาคารและสถานที่คับแคบ เครื่องคอมพิวเตอร์มีจำนวน ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ใช้บริการ และบางส่วนชำรุดเสียหาย แนวทางการพัฒนาการบริหารของห้องสมุดประชาชนอำเภอ สันป่าตองนั้นคือ ให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ที่ทันสมัย จัดสรรงบประมาณ ปรับปรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่ ปรับภูมิทัศน์ ปรับปรุงห้องน้ำ ให้ได้มาตรฐาน สื่อเทคโนโลยี ให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการ เรียนรู้ จัดสื่อเทคโนโลยีให้เพียงพอและพร้อมต่อการใช้งาน จัดกิจกรรมที่น่าสนใจดึงดูดหน่วยงานต่างๆ และสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายให้สม่ำเสมอ

คำสำคัญ: การพัฒนาการบริหาร ห้องสมุดประชาชน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the setting and the problem of The public library administration, San Pa Tong District, Chiang Mai Province, and 2) to study the guidelines for developing the public library administration, San Pa Tong District, Chiang Mai Province. The research findings showed that there was no systematic administration; staffs were lacked of knowledge and understanding in their job; the building and place were compacted; the number of computers were not enough for the users,

some were out-of-order, and the staff had no skills in using computers. The guidelines for developing the administration of public library San Pa Tong District.

Keywords: Guideline for development, The public library

บทนำ

ห้องสมุดประชาชนเป็นองค์กรสารสนเทศที่จัดตั้งขึ้น เพื่อให้บริการสารสนเทศแก่ชุมชนโดยไม่จำกัดเพศ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา และระดับการศึกษาของผู้ใช้บริการโดยไม่หวังผลตอบแทน เพราะห้องสมุดประชาชนเกิดขึ้นจากการให้การสนับสนุนของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการบริจาคทรัพย์สินส่วนตัว การเสียภาษีให้แก่รัฐบาล หรือการสนับสนุนกิจกรรม แก่องค์กรที่ห้องสมุดสังกัด เพราะห้องสมุดประชาชนมีทั้งสังกัดภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ เอกชน สมาคมและองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งทุกประเภทล้วนแต่เป็นองค์กรสารสนเทศ เพื่อการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2545, หน้า 25) ห้องสมุดประชาชนมีหน้าที่ให้บริการความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชนและท้องถิ่น และได้ขยายขอบเขตการให้บริการไปยังประชาชนทั่วไป ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 25 ซึ่งระบุไว้ว่า รัฐบาลต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ทุกรูปแบบให้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, 2547, หน้า 1)

ห้องสมุดประชาชน ถือว่าเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ที่สำคัญและเป็นศูนย์รวม ที่จะสามารถพัฒนาประชาชนให้เป็นคนที่มีนิสัยรักการอ่าน มีความรู้กว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้าง สามารถรอบรู้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตต่อไป ห้องสมุดจะต้องมีเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพไว้ให้บริการแก่ประชาชนตลอดจนมีบริการที่สะดวก รวดเร็ว เพื่อให้โอกาสแก่ประชาชนได้เลือกศึกษาค้นคว้าตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ โดยผู้ที่เข้ามาใช้บริการห้องสมุดจะต้องได้รับความรู้จากการค้นคว้าอย่างเต็มที่ อันจะเป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยและเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงบทบาทของห้องสมุดประชาชนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น เป็นการเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการให้บริการที่ประชาชนจะได้เรียนรู้มากที่สุด 3 ประการ คือ 1) การเป็นแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัย 2) การเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบและ 3) การเป็นศูนย์ข้อมูลชุมชน (ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย, 2545, หน้า 27-30) ผลจากการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบที่สาม ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2557, หน้า 73) และมีข้อเสนอแนะสำคัญเพื่อการพัฒนา คือควรพัฒนาการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามโครงการหนังสือบ้านอัจฉริยะ เช่น ดำเนินการสำรวจความต้องการ หนังสือวารสารอย่างน้อย 2 ปี ต่อครั้งและดำเนินการสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ตลอดจนพัฒนาบ้านหนังสืออัจฉริยะให้เอื้อต่อการใช้บริการ จากการศึกษาเอกสารแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2557 ผลจากการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบที่สาม ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและผลการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีการบริหารจัดการ โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายแผนงานโครงการและกิจกรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ แต่ด้วยขีดจำกัด ด้รับจัดสรรงบประมาณ สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศค่อนข้างน้อย ด้วยงบประมาณมีจำกัด ในการบริหารจัดการของที่ชำรุดเสียหาย ผลที่ปรากฏจากแผนและผลการดำเนินงานตั้งแต่ปีงบประมาณ 2556-2558 บุคลากรดำเนินงานตามหน้าที่ ภายใต้งบประมาณที่จำกัด ขาดเครื่องมือเครื่องใช้ภายใน

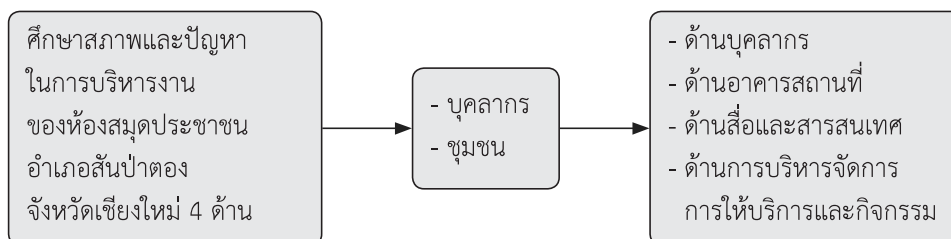
ห้องสมุดประชาชน ผลการดำเนินงานตามที่ปรากฏในเอกสารอ้างอิง พบสภาพปัจจุบันปัญหาที่ต้องการเร่งพัฒนาระบบงานบริการของห้องสมุดประชาชน คือ 1. ขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการจัดระบบงานห้องสมุดประชาชน 2. การจัดเก็บระบบหนังสือไม่เอื้อต่อการสืบค้น 3. สื่อและวัสดุสารสนเทศไม่เป็นระบบ 4. ขาดสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ระบบงานห้องสมุดในปัจจุบันใช้ระบบที่ทำด้วยมือ (Manual) บันทึกทุกอย่างลงในสมุดหรือแฟ้มเอกสาร ทำให้เกิดความล่าช้าในการทำงานและเกิดข้อผิดพลาดบ่อยครั้ง อีกทั้งยังมีความยุ่งยากในการสืบค้นข้อมูลอีกด้วย

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ใช้บริการและบุคลากรผู้เกี่ยวข้องเกิดความพึงพอใจ สามารถดำเนินงานการจัดบริการสื่อและสารสนเทศ ได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถและได้รับประสบการณ์ สามารถเข้าถึงและใช้บริการห้องสมุดได้จากทุกที่ผ่านช่องทางต่างๆ ไม่เน้นเฉพาะการบริการที่ต้องเดินทางมาห้องสมุด โดยใช้บริการผ่านเว็บไซต์ของห้องสมุด เพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของผู้ใช้บริการ นำไปสู่การพัฒนาตนเอง ชุมชน และเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และผู้เกี่ยวข้องนำไปพัฒนาประกอบการวางแผนการปฏิบัติงานห้องสมุดต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการบริหารงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ประกอบด้วย ขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัย (Research)

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาจัดทำกรอบแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จากคู่มือการปฏิบัติงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 3) ด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) ด้านการจัดการการให้บริการและกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสาร SAR, เอกสารบันทึกการประชุม, เอกสารแผนพัฒนาประจำปี กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 1 คน ข้าราชการครู จำนวน 1 คน ครู กศน.ตำบล จำนวน 1 คน บรรณารักษ์ จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน นักศึกษา กศน. จำนวน 1 คน นายกเทศมนตรี จำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน

1 คน สมาชิกห้องสมุด จำนวน 1 คน และประชาชนผู้ใช้บริการห้องสมุด จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีสัมภาษณ์และผู้วิจัยจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

ระยะที่ 2 การพัฒนา (Development)

ขั้นตอนที่ 3 แสวงหาแนวทางในทางการพัฒนาการบริหารงานห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากสัมภาษณ์ และหาแนวทางโดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 1 คน ข้าราชการครู จำนวน 1 คน ครู กศน.ตำบล จำนวน 1 คน บรรณารักษ์ จำนวน 1 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อแสวงหาแนวทางในทางการพัฒนาการบริหารงานห้องสมุดประชาชน การรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีบันทึก แยกประเด็นที่สำคัญ ตามกรอบการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) สรุปบรรยาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสังเกต เป็นแบบที่ผู้วิจัยใช้บันทึกข้อสังเกตเรื่องราว เหตุการณ์เกี่ยวข้องระหว่าง การเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าที่ประกอบที่เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

2. แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการบริหารงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบคำถามหลัก (Key Questions) โดยสอบถามความคิดเห็น ผู้บริหาร ข้าราชการครู ครู กศน.ตำบล บรรณารักษ์ คณะกรรมการสถานศึกษา นักศึกษา กศน. นายกเทศมนตรี ผู้ใหญ่บ้านสมาชิกห้องสมุด ประชาชนผู้ใช้บริการห้องสมุด

ฉบับที่ 2 แบบคำถามเพื่อสนทนากลุ่มเจาะจง (Focus Group Interview) โดยสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการในด้านการบริหารงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำมาประกอบเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการบริหารงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านบุคลากร พบว่าห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีการประชุมวางแผน มอบหมายงาน ให้กับบุคลากรและบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรม สัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพในด้านวิชาชีพและนำผลการพัฒนาไปเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนั้นได้วางแผนให้บุคลากรภายนอกเข้ามาสอน เพื่อให้บุคลากรได้มีการพัฒนาทั้งในด้านการเรียนและวิชาชีพ

2) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดลอม พบว่าห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการประชุมวางแผนการใช้อาคารสถานที่ภายนอกสถานศึกษา สำหรับใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาหาความรู้ อาคารห้องสมุดประชาชนค่อนข้างคับแคบ บรรยากาศโดยรอบมีความร่มรื่น ห้องสมุดประชาชนอยู่ติดกับที่ว่าการอำเภอสันป่าตองและชุมชน บริเวณโดยรอบของห้องสมุดประชาชน ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ต่างๆ นอกจากนี้ได้มีการจัดทำโครงการทัศนศึกษา เพื่อนำนักศึกษาไปศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมจากห้องสมุดประชาชนภายนอกสถานศึกษา

3) ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการวางแผน และส่งเสริมให้บุคลากรใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล โดยการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งเป็นตัวอย่างของการจัดการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ ทำให้ครูและนักเรียนได้เรียนรู้วิธีการสอน

ที่หลากหลาย ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่าย และร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ในชั่วโมงเรียน เพื่อให้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง รู้จักและเรียนรู้วิธีการใช้คอมพิวเตอร์ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต ได้จัดบริการทางอินเทอร์เน็ตและบริการยืม-คืนหนังสือ โดยใช้คอมพิวเตอร์และให้ห้องสมุดประชาชนมีระยะเวลาการเปิด-ปิด ที่เหมาะสม มีขั้นตอนการให้บริการที่ชัดเจน จัดรายการสืบค้นหนังสือ ข้อมูลบัตรรายการด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีเอกสารและสื่อในการแนะนำการให้บริการของห้องสมุดประชาชน

4) ด้านการจัดการการให้บริการและกิจกรรม พบว่าห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการให้บริการหนังสือและสื่อการเรียนรู้เชิงรุก โดยจัดทำโครงการพัฒนาห้องสมุด โครงการวันเด็กแห่งชาติ โครงการส่งเสริมการอ่านและโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่ เพื่อให้บริการหนังสือและสื่อการเรียนรู้เชิงรุกไปยังกลุ่มเป้าหมายนักศึกษาในสถานศึกษาและประชาชนทั่วไปโดยนำหนังสือและกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปบริการนอกสถานที่ที่ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการ

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านบุคลากร บุคลากรขาดการวางแผนด้านปฏิบัติงาน ขาดความกระตือรือร้น ในการปฏิบัติงาน ไม่พัฒนาตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการและผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ต้องการให้บุคลากรบริการด้วยความสะดวก รวดเร็ว ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้บริการ

2) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่ของห้องสมุดประชาชน ไม่ได้รับการดูแลและปรับปรุงให้อยู่ในสภาพที่สามารถใช้ศึกษาค้นคว้าหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้

3) ด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เครื่องคอมพิวเตอร์มีน้อย ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน และที่มีอยู่บางส่วนก็ชำรุดเสียหาย บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้งานที่ถูกต้องสื่อเทคโนโลยีไม่มีความหลากหลาย ระบบสื่อสารหรือการส่งสัญญาณขัดข้องเป็นบางครั้ง ทำให้การทำงานหรือการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมการใช้งานไม่ทันสมัย สัมภาษณ์ผู้ใช้บริการ 1 คน ต้องการให้ห้องสมุดจัดบริการทางอินเทอร์เน็ต และบริการยืม-คืนหนังสือ โดยใช้คอมพิวเตอร์และให้ห้องสมุดประชาชน มีระยะเวลาการเปิด-ปิด ที่เหมาะสม มีขั้นตอนการให้บริการที่ชัดเจน จัดรายการสืบค้นหนังสือ ข้อมูลบัตรรายการด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีเอกสารและสื่อในการแนะนำการให้บริการของห้องสมุดประชาชน

4) ด้านการจัดการ การให้บริการและกิจกรรม หนังสือ วารสารและสื่อ มีปัญหาต่อการให้บริการ ส่วนรูปแบบของการจัดกิจกรรมคือในการจัดกิจกรรมเชิงรับให้บริการกับกลุ่มเป้าหมายประชาชนในอำเภอสันป่าตอง โดยจัดทำโครงการจัดนิทรรศการวันสำคัญ การบริการมุมบริการหนังสือและสื่อการเรียนรู้ภายในห้องสมุด เช่น มุมหนังสือใหม่ มุมส่งเสริมการอ่าน มุมเด็ก มุมศิลปะ มุมแนะนำหนังสือใหม่ เพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้ใช้บริการ มีน้อยครั้งและไม่ต่อเนื่องไม่มีบริการถ่ายเอกสารและให้จัดหาหนังสือสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการ

2. แนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านบุคลากร มีแนวทางการพัฒนา คือ จัดฝึกอบรม ส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติมความรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและสนับสนุนงบประมาณค่าใช้จ่ายให้แก่บุคลากรที่เข้ารับการฝึกอบรมมีการสรรหาหรือจัดจ้างบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้านตามวุฒิที่ต้องการ จัดให้มีการสอนเสริมหลักสูตรโดยวิทยากรภายนอกเพิ่มเติมและสรรหางบประมาณเพิ่มเติมจากแหล่งทรัพยากรอื่น โดยไม่รบกวนงบประมาณจากรัฐเพียงอย่างเดียวส่งเสริมให้บุคลากรที่เข้ารับการฝึกอบรมสัมมนา ได้มีโอกาสถ่ายทอดความรู้แก่บุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษา โดยผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศการยอมรับและการเคารพซึ่งกันและกัน สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการพัฒนาห้องสมุดประชาชนให้เกิดขึ้นในสถานศึกษากระตุ้นบุคลากรให้ตื่นตัว เพื่อรับรู้สิ่งใหม่ๆ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ที่สำคัญผู้บริหารจะเป็นผู้นำทางวิชาการและให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองของบุคลากรสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษาในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นการกระตุ้น

2) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีแนวทางการพัฒนา คือ จัดสรรงบประมาณสำหรับการปรับปรุง ซ่อมแซม และปรับสถานที่ให้เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลอย่างหลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมให้มีการใช้ห้องสมุดประชาชนให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด ส่งเสริมให้มีการใช้ห้องสมุดในชุมชน กระตุ้นให้บรรณารักษ์เห็นความสำคัญของการจัดบรรยากาศในห้องสมุดประชาชนและสนับสนุนงบประมาณอย่างเหมาะสม ในกรณีที่มีห้องศูนย์การเรียนรู้ไม่เพียงพอหรือไม่ครบทุกสาระ ให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้จากห้องสมุดประชาชนที่สามารถใช้ประโยชน์ทดแทนได้ มีการบันทึกการใช้ห้องสมุดประชาชนเพื่อประเมินความก้าวหน้าและการใช้ประโยชน์จากห้องสมุดประชาชน และควรมีการติดตาม ประเมินผลการใช้ห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง

3) ด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ มีแนวทางการพัฒนา คือ จัดสรรและจัดหาสื่อเทคโนโลยีให้พอเพียงและมีความพร้อมในการใช้งานซ่อมบำรุง ปรับปรุงเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ใช้งานได้และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ จัดสรรงบประมาณในการซ่อมบำรุงให้เพียงพอและเหมาะสม จัดฝึกอบรมการใช้งานคอมพิวเตอร์แก่บุคลากรให้ใช้งานได้ถูกต้อง เพื่อเพิ่มอายุการใช้งานหรือลดความเสียหายของเครื่องคอมพิวเตอร์ อันเนื่องมาจากการใช้งานผิดวิธี และในกรณีระบบสื่อสารหรือการส่งสัญญาณที่มีความขัดข้อง ให้ปรับเปลี่ยนเครือข่ายสื่อสารที่มีความทันสมัย รวดเร็ว และเชื่อถือได้

4) ด้านการจัดการการให้บริการและกิจกรรม มีแนวทางการพัฒนา คือ การให้บริการหนังสือและสื่อการเรียนรู้เชิงรุก โดยจัดทำโครงการพัฒนาห้องสมุด โครงการวันเด็กแห่งชาติ โครงการรักการอ่านและโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่ เพื่อให้บริการหนังสือและสื่อการเรียนรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมายนักศึกษาในสถานศึกษาและประชาชนทั่วไป โดยนำหนังสือและกิจกรรมให้บริการหนังสือและสื่อการเรียนรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมายนักศึกษาในสถานศึกษาและประชาชนทั่วไป โดยนำหนังสือและกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปบริการนอกสถานที่อย่างต่อเนื่อง

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาและการบริหารงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีดังนี้

1) ด้านบุคลากรสถานศึกษาได้มีการวางแผนการใช้ห้องสมุดประชาชนด้านบุคลากรในสถานศึกษา โดยกำหนดนโยบายการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2543, หน้า 32) ได้กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษา มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพให้บุคลากรมีเสรีภาพในการคิดในการพัฒนาคุณภาพของงานการเพิ่มพูนความรู้ในงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการของผู้ใช้บริการ และสอดคล้องกับ เทวิน ธรรมลังกา (2555, หน้า 57) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านเวียงฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในด้านบุคลากรนั้น โรงเรียนได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนและมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาบุคลากร เพื่อการจัดแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน

ปัญหาด้านบุคลากร พบว่าบุคลากรที่เข้ารับการอบรมสัมมนา นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาเผยแพร่ได้น้อย ขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน บุคลากรบางส่วนขาดการวางแผนด้านปฏิบัติงาน ขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ ศิริพร จิตอารีย์ (2549, หน้า 57) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สถานศึกษาขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดแหล่งเรียนรู้ นักเรียนไม่เห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ สาเหตุเพราะบุคลากรมีน้อย ไม่เพียงพอ ไม่เข้าใจการดำเนินงานและบุคลากรขาดความรู้

ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ผู้รับผิดชอบโครงการขาดการประสานงานกับชุมชนและเผยแพร่การใช้แหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ อรรถพล เชาว์นัประยูร (2551, หน้า 68) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าบุคลากรในสถานศึกษาไม่ได้ดำเนินการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักสูตรและแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

2) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม สถานศึกษาได้มีการประชุมวางแผน การใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จัดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2543, หน้า 4-5) กล่าวว่า การจัดแหล่งการเรียนรู้ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเป็นภาระงานที่ผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงความสำคัญในการจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้น่าอยู่ อยู่น่าเรียน ยั่วยุให้นักเรียนมาโรงเรียนด้วยความเต็มใจและพอใจ นักเรียนเกิดความรักและภูมิใจในโรงเรียน โรงเรียนจึงควรจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ด้วยการจัดสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และเอกพงษ์ อวตมูล (2553, หน้า 49) ได้ศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ ใช้อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และสอดคล้องกับ เทวิน ธรรมลังกา (2555 หน้า 12) ได้ศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านเวียงฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ใช้สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้และใช้อาคารสถานที่ภายในโรงเรียนจัดการเรียนรู้

ปัญหาด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม พบว่าห้องสมุดเสริมสาระการเรียนรู้ต่างๆ แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีน้อยไม่หลากหลาย ห้องสมุดประชาชนที่มีอยู่นอกสถานศึกษา ไม่ได้รับการดูแล และปรับปรุงให้อยู่ในสภาพที่สามารถใช้ศึกษา ค้นคว้า หรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ สอดคล้องกับ ศิริพร จิตอารีย์ (2549, หน้า 57) ได้ศึกษาการจัดแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าอาคารสถานที่คับแคบและไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน สื่อมีไม่เพียงพอ และสอดคล้องกับ นฤมล จันทรตะนัน (2554, หน้า 47) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จังหวัดลำปาง พบว่าสถานที่ขาดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สถานที่ไม่เพียงพอ และไม่เอื้ออำนวยในการจัดการแหล่งเรียนรู้ และสอดคล้องกับ เทวิน ธรรมลังกา (2555, หน้า 57) ได้ศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านเวียงฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าอาคารสถานที่ในโรงเรียนเพียงพอในการจัดการเรียนรู้ อาคารสถานที่เก่า ผุพัง ไม่พร้อมในการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ในชุมชนไม่ค่อยมี บางแห่งอยู่ไกล สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนไม่มีความหลากหลาย

3) ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาได้มีการวางแผนและส่งเสริมให้บุคลากรใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล โดยการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ทำให้ครูและนักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการสอนที่หลากหลาย นักศึกษาไม่เกิดความเบื่อหน่ายและร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้น จัดให้มีการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ ในช่วงเรียน เพื่อให้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง รู้จักและเรียนรู้วิธีการใช้คอมพิวเตอร์และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ตได้ ทั้งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2543, หน้า 23) กล่าวถึงการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเป็นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนเป็นปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองตามความต้องการของผู้เรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการดังนี้ โดยจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบมีการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำสารสนเทศและนำสารสนเทศไปใช้ในการตัดสินใจ ในด้านบทบาทของผู้บริหารในการนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการ โดยจัดสรรทรัพยากรและจัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมทั้งสากลและท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยี พร้อมทั้งมีการติดตามประเมินผลและนำผลมาปรับปรุงพัฒนางานต่อไป สำหรับการสร้างเครือข่ายทรัพยากรนั้นโดยการจัดหาและพัฒนาทรัพยากรทั้งทางด้านบุคลากรทางการศึกษา งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีทางการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และจัดเครือข่ายการให้บริการและแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างสถานศึกษาและสถานศึกษากับชุมชน และกรมสามัญศึกษา (2543, หน้า 7) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ จัดระบบข่าวสารข้อมูลให้ทันสมัยเป็นปัจจุบัน บำรุงรักษา พัฒนาระบบอุปกรณ์ทุกชนิดให้อยู่ในสภาพดีใช้การได้เสมอสร้างสื่อการเรียนการสอน ในรูปแบบ

การวิจัยและพัฒนาพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้ยกระดับทันสมัยตลอดเวลาส่งเสริมการเรียนรู้ โดยการสืบค้นสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตอย่างทั่วถึงและกว้างขวาง และส่งเสริมการจัดการศึกษาทางไกลโดยผ่านดาวเทียม และวัชรกร ตระการไทย (2546, หน้า 37-38) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเทคโนโลยีและการสื่อสารว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาการศึกษา จึงมีความพยายามนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การเทคโนโลยีการประชุมทางไกล คือ จัดให้ผู้สอนสามารถส่งสัญญาณสื่อสารกิจกรรมการเรียนการสอน ผ่านระบบโทรทัศน์และวิทยุจากสถานีแม่ที่ตั้งอยู่ทางไกลไปยังผู้เรียนที่รองรับสัญญาณสื่อสารกิจกรรมอยู่ในสถานีลูกหลายๆ แห่งได้ หรือการใช้ดาวเทียมในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียน ทำให้ผู้เรียนตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาและไม่เบื่อหน่าย หรือการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อเชื่อมโยงข้อมูล รับและส่งให้แก่สมาชิก และ เอกพงษ์ อวดมูล (2553, หน้า 49) ได้ศึกษาเรื่องการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสบบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าด้านการใช้สื่อเทคโนโลยี มีการส่งเสริมการพัฒนาเครื่องมือ และเทคโนโลยีที่เป็นแหล่งเรียนรู้ และ เทวิน ธรรมลังกา (2555, หน้า 57) ได้ศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านเวียงฝาง จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ผู้บริหารและครูส่วนมากได้นำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้และได้รับการส่งเสริมพัฒนาเครื่องมือและเทคโนโลยีที่เป็นแหล่งเรียนรู้

ปัญหาด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าเครื่องคอมพิวเตอร์มีน้อย ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ใช้บริการ และที่มีอยู่บางส่วนก็ชำรุดเสียหาย บุคลากรบรรณารักษ์ขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้งานที่ถูกต้อง สื่อเทคโนโลยีไม่มีความหลากหลาย ระบบสื่อสาร หรือการส่งสัญญาณขัดข้องเป็นบางครั้ง ทำให้การทำงาน หรือการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมการใช้งานไม่ทันสมัย สอดคล้องกับ เอกพงษ์ อวดมูล (2553, หน้า 49) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสบบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษาขาดแคลนพลังงานไฟฟ้า แบตเตอรี่ในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี อีกทั้งขาดวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย สื่อเทคโนโลยีภายนอกไม่มีหลากหลาย และ ศิริพร จิตอารีย์ (2549, หน้า 57) ได้ศึกษาการจัดแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมีไม่เพียงพอข้อมูลจากสื่อไม่ทันสมัย ใช้สื่ออย่างไม่คุ้มค่า เสียหายบ่อยครั้ง เนื่องจากผู้ใช้ขาดความรู้ สื่อที่มีไม่ตรงกับความต้องการ และสอดคล้องกับ เทวิน ธรรมลังกา (2555, หน้า 57) ได้ศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านเวียงฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าด้านการเทคโนโลยีในการจัดการศึกษายังขาดการติดตามซ่อมแซมคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ บุคลากรมีน้อยและยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย สื่อภายนอกไม่หลากหลาย ขาดการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

4) ด้านการจัดการการให้บริการและกิจกรรมบรรณารักษ์ห้องสมุดมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และจัดทำโครงการพัฒนาห้องสมุด มีการจัดทำสถิติ ข้อมูลต่างๆ ของห้องสมุด รวมทั้งตัวผู้บริหารสถานศึกษาก็จะต้องมีการควบคุม กำกับ ติดตามผลเกี่ยวกับงานห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ พวา พันธุ์เมฆา (2525, หน้า 61) กล่าวว่างานต่างๆ ของห้องสมุดโรงเรียนจะเป็นไปอย่างเรียบง่ายและมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีการวางแผนนโยบายและกำหนดจุดมุ่งหมายการวางแผนการกำหนดวิธีปฏิบัติงานและควบคุมให้มีการปฏิบัติไปตามแผนที่วางไว้ รวมทั้งต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า การดำเนินการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนจะบรรลุวัตถุประสงค์และบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น จะต้องมีการนิเทศติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจากผู้บริหาร หรือผู้มีหน้าที่ด้านการนิเทศทุกระดับ ทั้งนี้เพราะการนิเทศติดตามผล มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการห้องสมุดได้รับคำแนะนำ ความช่วยเหลือและการสนับสนุน ได้รับทราบข้อบกพร่องแนวการปรับปรุงแก้ไข และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และ ปรียา วงศ์อนุตรโรจน์ (2536, หน้า 231) กล่าวว่า ห้องสมุดเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนในสถานศึกษามาก เพราะเป็นศูนย์รวมของวิชาการทั้งปวง เป็นสถานที่ที่ครูใช้ศึกษาหาความรู้และค้นคว้าด้วยตนเอง ในการเตรียมบทเรียนเพื่อการเรียนการสอนและนอกจากการจัดการให้บริการให้แก่คณะครูนักเรียนภายในโรงเรียนแล้ว จากการศึกษายังพบว่า ห้องสมุดประชาชนควรจัดให้มีบริการสำหรับชุมชน โดยอาจจัดทำแผ่นพับความรู้ต่างๆ การจัดทำป้ายนิเทศ โดยต้องมีการเปลี่ยนอย่างสม่ำเสมอ ทันต่อเหตุการณ์ บริการให้อ่านและให้ยืม

โดยเสรี รวมถึงการจัดนิทรรศการเหตุการณ์ที่กำลังอยู่ในความสนใจของชุมชน ฯลฯ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการงานห้องสมุดนั้นเป็นงานวิทยบริการที่จะมีส่วนช่วยสนับสนุน ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนสามารถมีโอกาสคงสภาพการเรียนรู้ได้ตามความสนใจของตนเองตลอดชีวิต ส่วนภารกิจของห้องสมุดนั้นก็คือ กิจกรรมที่บรรณารักษ์และคณะกรรมการห้องสมุดจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการใช้ห้องสมุด ในฐานะที่ห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้ที่สนับสนุนการเรียนการสอนทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร

ปัญหาด้านการจัดการการให้บริการและกิจกรรม พบว่า กิจกรรมต่างๆ ที่ห้องสมุดควรจัดได้แก่ การจัดกิจกรรมรายเดือน เช่น การทายปัญหา การแสดงหุ่น ฯลฯ การจัดกิจกรรมรายสัปดาห์ เช่น การเล่นเกม การเล่าเรื่องจากหนังสือ ฯลฯ และกิจกรรมรายวัน เช่น การรายงานข่าว ภาษาไทยวันละคำ ฯลฯ ยังมีน้อยมาก อย่างไรก็ตาม การที่กิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุดจะดำเนินไปด้วยดีนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่องานห้องสมุดให้มาก คือคอยกระตุ้นคณะครูอย่างสม่ำเสมอ จึงอาจกล่าวได้ว่างานด้านการจัดการการให้บริการและกิจกรรมคือหัวใจของห้องสมุด เพราะการดำเนินงานห้องสมุดทุกแห่งก็เพื่อจะให้บริการแก่ผู้ใช้อย่างมากที่สุดและให้ผู้ผู้ใช้ได้รับประโยชน์มากที่สุด ดังนั้นบรรณารักษ์ห้องสมุดสถานศึกษาจึงต้องจัดบริการในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ โดยคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้มาใช้บริการห้องสมุดเป็นสำคัญ

2. แนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านบุคลากร มีความสำคัญที่สุดที่จะต้องพัฒนาด้านอื่น ปัจจุบันบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนทุกแห่งของสถานศึกษา จะเลือกผู้ที่จบการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ แต่ผู้ที่มีบทบาทในหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนนำเอาความรู้ความสามารถมาใช้ในการบริหารงานห้องสมุดประชาชนได้น้อย ไม่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ไม่มีใจรักในงานที่ทำมากนัก ผลที่ออกมาเป็นไปอย่างช้าๆ ตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ไม่มีความริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ให้ปรากฏ เมื่อต้องการให้บุคลากรมีคุณภาพ จะต้องอยู่ที่ตัวบรรณารักษ์เองว่า จะต้องมิจิตสำนึกรักในงานอาชีพของตนเอง มีการวางแผนการดำเนินงานให้ชัดเจน มีการสรุปผลการดำเนินงานตามจริง มีปัญหาอุปสรรคใดให้นำไปแก้ไขต่อไปอย่ายอมแพ้กับปัญหาอุปสรรค เมื่อมีใจรักในอาชีพก็จะมีความสุขกับการทำงาน นำความรู้ที่ได้รับมาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต้องปฏิบัติงานตามแผนและแนวทางของนโยบายของสถานศึกษา เข้ารับการอบรมสัมมนาศึกษาหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ ต้องเป็นนักบริหารที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสต่อผู้ใช้บริการ ให้ความสะดวก ยินดีบริการในทุกๆ ด้านในห้องสมุดประชาชน ต้องเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในกิจกรรมต่างๆ ที่จะนำมาเชื่อมโยงกับงานในห้องสมุด ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ทำเรื่องง่ายให้เป็นเรื่องสนุกเพื่อดึงเอาเด็ก เยาวชน ประชาชน ที่รักการอ่าน เข้ามาใช้บริการเพิ่มมากยิ่งขึ้น จัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ให้ประชาชนได้รับความรู้เพิ่มขึ้น ฯลฯ บุคคลที่ทำงานในห้องสมุดต้องมีความรัก ความสามัคคีกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันด้วยความเต็มใจ เมื่อบุคลากรมีความเข้าใจกัน แผนงานที่จะทำก็จะสำเร็จไปกว่าครึ่งหนึ่ง ถ้าบุคคลในองค์กรไม่เข้าใจกัน ความล้มเหลวก็จะตามมา

2) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จัดสรรงบประมาณสำหรับการปรับปรุง ซ่อมแซมและปรับสถานที่ให้ต่อการจัดการเรียนการเรียนรู้ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการใช้ห้องสมุดให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด ส่งเสริมให้มีการใช้ห้องสมุดในชุมชน กระตุ้นให้บรรณารักษ์เห็นความสำคัญของการจัดบรรยากาศในห้องสมุด และสนับสนุนงบประมาณอย่างเหมาะสม มีการบันทึกการใช้ห้องสมุด เพื่อประเมินความก้าวหน้าและการใช้ประโยชน์จากห้องสมุด และควรมีการติดตาม ประเมินผลการใช้ห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง

3) ด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรจัดสรรและจัดหาสื่อเทคโนโลยีให้พอเพียงและมีความพร้อมในการใช้งาน ซ่อมบำรุง ปรับปรุงเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ใช้งานได้และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอจัดสรรงบประมาณในการซ่อมบำรุงให้เพียงพอ และเหมาะสมจัดฝึกอบรมการใช้งานคอมพิวเตอร์แก่บุคลากรให้ใช้งานได้อย่างถูกต้อง เพื่อเพิ่มอายุการใช้งานหรือลดความเสียหายของเครื่องคอมพิวเตอร์ อันเนื่องมาจากการใช้งานผิดวิธีและในกรณีระบบสื่อสารหรือการส่งสัญญาณที่มีความขัดข้องให้ปรับเปลี่ยนเครือข่ายสื่อสารที่มีความทันสมัย รวดเร็ว และเชื่อถือได้

4) ด้านการจัดการการให้บริการและกิจกรรม คือจัดมีการบริหารจัดการและการจัดการที่สะดวก รวดเร็ว โดยนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ ห้องสมุดมีการบันทึกข้อมูลหนังสือด้วยโปรแกรมบริการยืม-คืน ห้องสมุดให้บริการยืม-คืนด้วย

ระบบบาร์โค้ด สมาชิกยืมหนังสือด้วยเลขประจำตัวนักศึกษา ทำให้สะดวกและรวดเร็วในการใช้บริการจัดกิจกรรมเชิงรุก เพื่อการเข้าถึงผู้ใช้บริการและชุมชน โดยห้องสมุดจัดทำเว็บไซต์ เพื่อใช้ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารงานบริการ และกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุด จัดมุมหนังสือยืมอ่าน ชั่วโมงรักการอ่าน กิจกรรมรักการอ่าน จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ให้กับชุมชน เช่น เชิญนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดขึ้น จัดมุมหนังสือสู่ประชาชน (ตามร้านค้า ท่ารถ) บริจาคหนังสือให้ห้องสมุดน้อง จัดค่ายรักการอ่านสู่ชุมชน ประชาสัมพันธ์เชิญชวนใช้ห้องสมุด

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1) บุคลากรของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและให้ทันกับเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยในด้านเทคโนโลยี
- 2) บุคลากรของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ควรนำไปปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร เพื่อการพัฒนาห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง ไปสู่เป้าหมาย พันธกิจ วิสัยทัศน์ ฯลฯ ที่พึงประสงค์
- 3) ผู้บริหาร ควรมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาการบริหารงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง และนำผลมาวางแผนเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) ควรศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการต่อการบริหารงานห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
- 3) ควรศึกษาแนวทางเรื่องการพัฒนากระบวนการของห้องสมุดประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดประชาชนของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2545. ระเบียบกรมการศึกษานอกโรงเรียน ว่าด้วยเรื่องห้องสมุดประชาชน พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- กรมสามัญศึกษา. 2543. แนวทางการบริหารงานคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2543. คู่มือการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. 2543. การบริหารโรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. 2545. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- เทวิน ธรรมลังกา. 2555. การใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านเวียงฝาง จังหวัดเชียงใหม่. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- นฤมล จันทร์ตะนัน. 2554. **การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จังหวัดลำปาง.** การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปรียา วงศ์อุตรโรจน์. 2536. **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- พวา พันธุ์เมฆา. 2525. **ห้องสมุดโรงเรียน ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ.** ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วัชร ตระการไทย. 2546. **ความสำคัญของเทคโนโลยีและการสื่อสาร.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย. 2545. **รูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยโดยใช้ห้องสมุดประชาชน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รังสีการพิมพ์.
- ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย. 2545. **รูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยโดยใช้ห้องสมุดประชาชน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รังสีการพิมพ์.
- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสันป่าตอง. 2557. **รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2557.** เชียงใหม่: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (เอกสารอัดสำเนา).
- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสันป่าตอง. 2557. **แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2557.** เชียงใหม่: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (เอกสารอัดสำเนา).
- ศิริพร จิตอารีย์. 2549. **การจัดแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2547. **เอกสารเสริมความรู้การจัดการศึกษานอกโรงเรียน** (องค์การมหาชน) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รังสีการพิมพ์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2557. **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ. (เอกสารอัดสำเนา).
- อรรถพล เชาว์นัประยูร. 2551. **แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เอกพงษ์ อวดมูล. 2553. **การใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.